

Голові разової спеціалізованої вченої ради
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»,
доктору психологічних наук, професору
О. В. БРЮХОВЕЦЬКИЙ

РЕЦЕНЗІЯ

**доктора психологічних наук, професора, професора кафедри
психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту
менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти»**

Валентини Візиторівни Балахтар

**на дисертаційне дослідження Кулаєвої Тетяни Валеріївни
«Психологічні особливості переживання самотності в дорослому
віці»,представлену на здобуття наукового ступеня
PhD у галузі психології, спеціальність 053 Психологія**

Дослідження проблеми конструктивного переживання самотності дорослими людьми в складний період сьогодення є, як свідчить практика, досить актуальним. Необхідність такого дослідження також зумовлена незначною кількістю наукових робіт, що присвячені вище зазначеній проблематиці.

Дисертаційна робота Кулаєвої Тетяни Валеріївни є складовою науково-дослідницьких тем кафедри психології управління Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти»:«Психологічні чинники суб'єктивного благополуччя персоналу освітніх організацій» і «Трансформація професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах відкритого університету післядипломної освіти», напрям «Умови психологічного благополуччя учасників освітнього процесу у відкритому університеті післядипломної освіти».

Варто відзначити чітке теоретико-методологічне підґрунтя роботи, визначення основних вихідних положень організації теоретико-емпіричного дослідження та методичної бази емпіричного дослідження.

Перший розділ дисертації розкриває теоретико-методологічні засади дослідження особливостей переживання самотності в дорослому віці. Висвітлено основні наукові підходи до дослідження самотності та особливостей переживання самотності особами різного віку, розроблено зміст та показники самотності у дорослих, наведено результати теоретичного аналізу особливостей переживання самотності в дорослому віці, обґрунтовано чинники переживання самотності в дорослому віці, втілені у відповідній авторській теоретичній моделі.

Другий розділ презентує методичний інструментарій відповідно до висвітлених у першому розділі роботи змісту та показників самотності, процедуру організації констатувального етапу емпіричного дослідження особливостей та чинників переживання самотності в дорослому віці, обґрунтовано. Т. В. Кулаєва використала комплекс емпіричних взаємодоповнюючих методів дослідження із застосуванням статистичної обробки даних, які уможливили дослідження рівнів самотності в дорослому віці, її когнітивної, афективної та конативної складових, охарактеризовано гендерно-вікові та соціально-демографічні особливості переживання самотності в дорослому віці, наведено дані щодо зв'язку долаючої поведінки (тобто, вибору копінг-стратегій) та переживання самотності у дорослої особистості з акцентом на конструктивності такого переживання.

Третій розділ дисертації спрямований на висвітлення процедури й результатів формульовального експерименту, що забезпечив перевірку авторської гіпотези стосовно можливостей сприяння конструктивному переживанню самотності в дорослому віці. Виходячи з результатів теоретичного аналізу і констатувального етапу емпіричного дослідження, дисертантка наводить зміст авторської програми сприяння конструктивному переживанню самотності в

дорослих та результати аналізу ефективності її впровадження в умовах закладів вищої та післядипломної освіти.

Висновки дисертації висвітлюють основні результати дослідження, що є особистим напрацюванням авторки роботи. Результати перевірки рукопису дисертаційного дослідження Т. В. Кулаєвої за допомогою автоматизованої системи «UNICHECK» свідчать про відсутність у тексті її дисертації академічного плагіату.

Робота дисертантки безумовно заслуговує на позитивну оцінку, при цьому хотілося б звернути увагу на деякі окремі положення дисертації та висловити побажання щодо подальших наукових розвідок:

1. У першому розділі дисертантка зазначає, що на становленні загальної схильності особистості до формування високого рівня переживання самотності суттєво позначаються колізії підліткового віку людини. Бажано було б докладніше прояснити цей взаємозв'язок.

2. Окремі результати емпіричного дослідження, зокрема те, що низький рівень афективної складової самотності констатований у вельми значної частини досліджуваних (40%), на наш погляд, потребує додаткового роз'яснення.

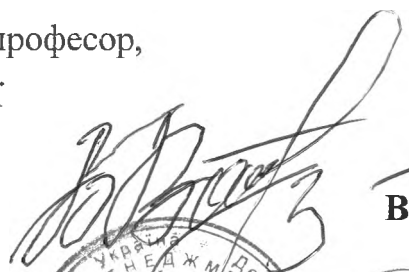
3. У третьому розділі серед проблем, що ускладнюють конструктивне переживання самотності дорослими особами, зазначений вплив засобів комунікації, але, на нашу думку, варто було б повніше розкрити це положення.

Висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Кулаєвої Тетяни Валеріївни «Психологічні особливості переживання самотності в дорослому віці», яке виконано на належному науковому рівні, характеризується науковою новизною, теоретичним та практичним значенням, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8 Порядку

присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 і може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», за спеціальністю 053 «Психологія».

Рецензент –

доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри психології
та особистісного розвитку
ІННІМП ДЗВО УМО

Валентина БАЛАХТАР
